

SCHITA

D-L GOE ... , I.L. CARAGIALE

A. INTRODUCERE

I.L. Caragiale (1852 – 1912) a ramas pana azi , cel mai mare dramaturg din literatură noastră , lumea infatisata in comedii – O noapte furtunoasa , O scrisoare pierduta , Conu Leonida fata cu reactiunea si D- ale carnavalului – Fiind ,, o lume pe dos ,, , anticipandu-l astfel pe Alfred Jarry sau pe Samuel Beckett , cel care impunea ,, o lume absurda ,, .

Pentru intelegerea poeticii sale , importante sunt consideratiile facute chiar de scriitor intr-o scrisoare din noiembrie 1907 , adresata lui Mihail Dragomirescu : ,, Cum am zice , in limbaj de cizmarie , cusatura pingelii nu se vede usor , daca nu e facuta cu ata alba . De , dragii mei , eu sunt carpaci batran ; eu cos de dragul pingelii , nu al cusaturii . . Dac va place , imi pare foarte bine , fiindca tin la cinstea mestereasca ; daca nu ... mergeti si voi la alti meseri mai buni ... ,,

In creatia sa , reprezentare a intregului , chiar daca este ,, peticit ,, , descoperim viziunea carnavalesca asupra lumii , surprinsa deopotriiva in latura ei comica (in comedii si in schite) , precum si in cea tragica (in drama Napasta ori in unele nuvele – Pacat , O facile de Paste , In vreme de razboi) .

Prin schite (Momente , 1901) se largeste considerabil orizontul uman si social caracteristic operei comice caragilienne . Cele mai multe sunt scrise intre 1878 – 1909 , dar mai ales in jurul anului 1900 , atunci cand a avut un contract cu ziarul Universul si apoi au fost adunate in volumul mentionat – Momente si schite (1901) .

Momentele care sunt concepute ca niste schite dialogate , sunt mici pise de teatru in care se misca o lume situata , in genre , pe o treapta sociala mediocra , avand aceeasi esenta ca si umanitatea dinteatru – mica burghezie alcatuita in cea mai mare parte din functionary publici . In general , I.L. Caragiale evoca viata Bucurestilor , desi prin cateva schite iese din marginea capitalei – ex. Arendasul roman . Indiferent de spatial si umanitatea evocate , scopul este acelasi - de a prezenta ,, mofturile ,, si pe ,, moftangii ,, la toate nivelurile vietii sociale si la toate varstele (,, moftul = lipsa oricarei credinte , a oricarui ideal , persiflarea valorilor adevarate ,,) . Aici creeaza o civilizatie aparte , amalgam de nou si vechi , de oriental si occidental , peste care si-a pus amprenta un balcanism parsiv si tipator .

Eroii celor mai multe schite sunt indivizi cu numele terminate in ,, escu ,, , pe care G. Ibraileanu ii numeste ,, oameni fara stramosi ,, . Totusi , in centrul acestui univers poate fi asezat Mitica si ,, miticismul ,, (= un fel de conceptie in care se varsa un fel de filozofie , specific citadin – munteneasca ; este o categorie moarala a micului burghez din capitala ,,) . Mitica este desteptul national prin excelenta , spiritul superficial care se pricepe in orice domeniu : finante , arta , politica , emitand opinii , toate foarte ,, categorice ,, , chiar si atunci cand sunt

numai sugubete . Este sensibil , foarte familiar cu toata lumea si demn atunci cand il atingi in amorul propriu .

Schita , al carui creator poate fi socotit , este o specie- aparuta in sec al – xix-lea - a genului epic in proza , de mica intindere , in care se povesteste o intamplare scurta si simpla – sau un moment al unei intamplari – cu un numar mic de personaje . Schita prezinta cateva parti componente principale : 1.) cadrul natural in care se va desfasura actiunea (intamplarea sau momentul) ; 2.) actiunea desfasurata intr-un ritm viu , cu putine amanunte , dialoguri scurte , cu multe elemente de oaralitate ,intrejectii , fraze , citate populare ; 3.) deznodamantul aproape neasteptat , ce lasa lectorului posibilitatea unei perspective . In general , schitele au ca sursa de inspiratie fapte reale , infatisand persoane desprinse din realitatea prezenta . Evenimentele sunt veridice , personajle tipice , actiunea este lineara iar stilul este concis .

In literatura universala , scita a fost cultivata cu success de C. Dickens - ,, Schitele lui Boz ,, - Mark Twain - ,, Schite ,, - sau A.P.Cehov - ,, Cameleonul ,, .

In spatial literar romanesc , schita a fost stralucit ilustrata de I.L.Caragiale , care l-a creat si o varianta - ,, momentul ,, - accentuand apropierea schitei de sceneta din genul dramatic .

D- I Goe ...

1.) Titlul

Titlul schitei este chiar numele protagonistului , in jurul caruia se tese actiunea . Ironia scriitorului fata de acst personaj este evidenta inca din titlu . I.L.Caragiale il numeste ,, domnul ,, , apelativ ce ilustreaza atitudinea acesrtuia fata de acesta . In acest fel se subliniaza si contrastul – recurrent in scrisul sau – dintre esenta si aparenta , dintre ceea ce vrea sa para personajul - ,, un domn ,, - , un tanar educat si ceea ce este el in realitate – un copil obraznic , lipsit de educatie .

Cele trei puncte de suspensie din titlu atrag si ele atentia asupra caracterului personajului si sunt o invitatie la a reflecta asupra faptelor prezentate .

2.) Continutul . Momentele subiectului .

In naratiunea ,, D- L Goe ...,, , I.L.Caragiale povesteste o singura intamplare : calatoria lui Goe – insotit de mam-mare , mamitica si tanti Mita- cu trenul , la Bucursti .

Schita se deschide ex- abrupto , cu o fraza in care se contureaza intriga : ,, Ca sa nu mai ramana repetent si anul acesta , mam-mare , mamitica si tanti Mita au promis tanarului Goe sa-l duca la Bucuresti de 10 mai . ,,

Tot aici se face si trecerea la expozitiune , continuata in paragraful urmator . Prin urmare , in acea dimineata de ami , cei 4 calatori astteptau ,, cu multa nerabdare ,, , pe peronul garii dintr-un oras neprecizat , trenul care avea sa-l duca la Bucuresti . Dintre toti cel mai cuprins de neastampar este Goe , pe care doamnele l-au imbracat festiv ,, intr-un frumos costum de marinar ,, , asortat cu o palarie de paie cu inscriptia ,, Le Formidable ,, si sub panglica

careia se afla biletul de calatorie , infipt cochet de tanti Mita fiindca ,, asa tin barbatii biletul ,, .

Timpul se consuma intr-o discutie ,, filologica ,, , in jurul cuvântului ,, marinar ,, , prilej pentru autor de a creiona mahalaua intelectuala careia ii apartin personajele .

Desfasurarea actiunii consemneaza o serie de anecdota varia a caror tensiune creste pana la punctul culminant , pentru ca , in final , sa se instaureze calmul .

Prima dintre acestea se consuma imediat dupa urcarea in tren : din pricina aglomeratiei , cu greu se gasesc locuri pentru doamne , prin bunavointa unor tineri politiciosi . Goe refuza sa intre in compartiment , preferand sa ramana ,, in coridorul vagonului cu barbate,, .

Avertizat prietenenste de un tanar bine intentionat sa nu mai scoata capul pe fereastra , copilul ii raspunde obraznic , refuzand sa ia in seama sfatul primit . Jignit de modul in care l se adresase - ,, mititelule ,, - , Goe il apostrofeaza : ,, Ce treaba ai tu , uratule ? ,, si apoi se agata cu mainile de vergeaua de alama si scoate iar capul afara . Gestul sau va fi imediat sanctionat , caci vantul ii zboara palaria , in panglica careia se afla si biletul . Tocmai cand ,, mititelu ,, scotea urletele de rigoare , soseste conductorul trenului care-l cere bietul . Stradania celor trei ,, mame ,, de a-l explica intamplarea este zadarnica , ele trebuind sa achite un nou billet si amenda .

Pe masura ce trenul se apropie de Bucuresti , Goe mai trece prin niste ,, peripetii ,, : ,, se reazima in nas ,, de clanta usii compartimentului si ceva mai tarziu , iesit pe coridor sa manance ,, ciucalata ,, si nesupravegheat , ramane blocat in ,, compartimentul unde intra doar o singura persoana ,, . Eliberat de controlor , baiatul nu este certat ca plecase fra sa ceara voie , ci dimpotriva este sarutat dulce de cele 3 cucoane , scapate de sperietura , ca si cand l-ar fi revazut dupa o indelungata absenta .

De teama sa ni l se intample ceva ,, puisorul ,, , mam-mare se asaza pe culoar , pe un geamantan strain , sa-l pazeasca pe Goe . Atras in mod irezistibil de ,, masina cu maner ,, din coltul culoarului , Goe trage semnalul de alarma , provocand oprirea brutala a trenului . Acest miment constituie si punctul culminant al schitei . Fireste , controlorii n-au reusit sa-l identifice pe faptas , ei constatand doar ca maneta fusese trasa din acelasi vagon in care ,, marinerul ,, isi pierduse palaria . In scurt timp , mam-mare ,, dormea ,, in compartiment cu ,, puisorul ,, in vrata , de teama sa nu mai plateasca o noua amenda .

Finalmente , familia soseste cu o mica intarziere la Bucursti , episod ce reprezinta deznodamantul schitei . Toate neplacerile calatoriei si spaimetele cucoanelor sunt uitate , iar Goe si familia pornesc cu trasura la ,, bulivar ,, , avand drept tinta finala hotelul ,, Bulevard ,, .

3.) Caracterizarea personajelor

Caracterizarea lui Goe - ,, un lonel surprins la o alta varsta ,, - este realizata prin mai multe mijloace .

a.) Caracterizarea directa facuta de autor , caracterizare ce incepe prin indicarea originii : „ Goe traieste impreuna cu familia sa , in urbea X ... „ , un oras al carui nume autorul nu-l indica ; acesta poate reprezenta orice oras , asa cum Goe ii reprezinta pe toti copiii bogati si rasfatati . El este asadar un personaj tipic .

Din primele informatii ale autorului reiese ca Goe este un copil de scoala , apartinand unei familii instarite , care se pretinde a fi din inalta societate . Protagonistul se dovedeste a fi certat cu invatatura – fusese repetent si era pe cale sa ramana si in anul acela – dar si cu bunele maniere . Lipsa lui de educatie , de politete apare in contrast cu admiratia de atatea ori declarata a doamnelor . Desigur , scriitorul nu scapa niciodata prilejul de a ridiculiza supunerea si respectul exagerat al doamnelor fata de „ puisor „ , caruia I se adreseaza adesea cu „ dumneata „ .

Neascultator si neastamparat , Goe nu recunoaste nici o autoritate in familie si face numai ce vrea .

Caracterizarii directe facute de autor I se adauga aceea facuta de celelalte personaje . I.L.Caragiale foloseste o tehnica moderna , cultivata mai tarziu de Camil Petrescu , tehnica oglinzilor paralele . In ochii familiei , Goe este un „ tanar „ , „ procopsit „ (= destept , toba de carte) , invatat , frumos si cu educatie aleasa . Mam-mare ii spune mereu „ puisorule „ , pentru ea Goe fiind „ nepotelul „ ; daca primul apelativ indica rasfatul , termenul diminutivat „ nepotelul „ , ar putea sugera o inceata dezvoltare a mintii lui Goe , ramasa in stadiul infantile . Aproape de opinia bunicii se afla si tanarul aflat pe culoarul trenului si care I se adreseaza lui Goe folosind apelativul „ mititelule „ . La polul opus se afla tanti Mita care-l invata pe Goe sa-si puna biletul sub panglica palariei , pe motivul ca „ asa tin barbatii biletul „ .

b.) Caracterizarea indirecta se realizeaza prin prezentarea modului de ma se exprima al protagonistului precum si prin comportamentul sau .

Felul sau de a vorbi il caracterizeaza pe Goe ca pe un copil arrogant , lipsit de cea mai elementara forma de respect : pe doamne le numeste „ proaste „ , iar pe tanarul care iesise pe uloar , cedand locul doamnelor il „ taxeaza „ , folosind calificativul „ uratule „ . Incultura personajului este evidentiata si de discutia filologica asupra cuvintului „ marinar „ .

Comportamentul lui GOE - pe care autorul il surprinde doar intr-un fragment de timp – este cel al unui copil prost crescut , care „ zbiara „ , bate din picioare sau „ se stramba la uratul „ .

Caracterizat atat direct cat si indirect , Goe se afirma ca tip al copilului rasfatat si obraznic , lenes si lipsit de educatie .

4.) Rema (realizarea artistica I modurile de expunere)

In aceasta schita , naratiunea (principalul mod de expunere) se impleteste cu dialogul si cu scurte pasaje descriptive . Ele prezinta succesiunea evenimentelor in spatiu si timp si sot in evidenta , direct sau indirect , trasaturile personajelor .

Un rol important are dialogul , care la fel ca in teatru , are o duble functie : de a caracteriza personajele dar si de a scoate in evidenta dinamismul si autenticitatea schitei . In genere , faptele sunt relatate la persoana a – III –a . Uneori insa , naratorul – omniscient devine unul dintre personajele operei (vorbim acum de un narator –erou) si , renuntand pentru moment la relatarea la persoana a –III-a isi pune si isi adreseaza intrebari sau isi exprima nedumerirea : „ Cine poate ghici in ce vagon era rupta ata plumbuita ... ? ... Cine a tras maneta ? „

Cu o compozitie echilibrata si o structura de factura clasica – in care pot fi identificate toate momentele subiectului - , utilizand deci , toate resursele expresive ale limbajului , schita recurge la putine mijloace stilistice : 1.) epitetele , ce au un rol decisiv in caracterizarea personajelor ; 2.) repetitiile sugestive ale unor cuvinte ce redau atitudini ssau gesturi tipice : „ puisor „ , „ sa pupe „ , „ saruta dulce „ ; 3.) enumeratiile ce devin sugestive in caracterizarea personajelor ; 4.) antiteza , procedeu rimantic , ce reliefeaza contrastul dintre esenta si aparenta .

Deosebit de importanta este oralitatea textului conturata prin expresii ale limbii vorbite , cu caracter popular - „ iacata „ , „ te doare la inima „ - in contrast comic cu frantuzismele - „ impacient „ , „ , „ putin ne importa „ , „ , „ parol „ . Acestora li se adauga multimea intrebărilor si exclamatiilor .